

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัยเรื่องการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สื่อประสม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. การเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 1.1 ความหมายการเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 1.2 ความมุ่งหมายและประเภทของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 1.3 ปัจจัยในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 1.4 หลักเกณฑ์และแนวทางในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 1.5 ประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
2. ความคิดสร้างสรรค์
 - 2.1 ความหมายความคิดสร้างสรรค์
 - 2.2 องค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์
 - 2.3 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์
 - 2.4 วิธีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
 - 2.5 เกณฑ์การตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์
3. สื่อประสม
 - 3.1 ความหมายและประเภทของสื่อประสม
 - 3.2 ขั้นตอนการผลิตสื่อประสมและกระบวนการสอนโดยใช้สื่อประสม
 - 3.3 ประโยชน์ของสื่อประสม
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเขียนเชิงสร้างสรรค์

ความหมายการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้มีผู้เชี่ยวชาญและนักการศึกษาให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้
 อัจฉรา ชีวพันธ์ (2532, หน้า 2) กล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นการเขียนซึ่งมีลักษณะของการคิดริเริ่ม โดยที่ผู้เขียนจะต้องใช้จินตนาการและประสบการณ์ของตนมาเชื่อมโยงความคิดในการเขียน

กรรณิการ์ พวงเกษม (2533, หน้า 33) ให้ความหมายการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นการเขียนที่มีความตรงกันข้ามกับการเขียนที่มุ่งประโยชน์ทางธุรกิจหรือวิชาการต่าง ๆ ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น ผู้เขียนจะต้องสามารถใช้จินตนาการหรือความคิดคำนึงของตนเขียนออกมาด้วยถ้อยคำที่สละสลวยประทับใจผู้อ่าน ผู้ฟัง และให้ความรู้สึกลงในทางเพลิดเพลินใจและระดับสติปัญญาไปในตัว การเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับเด็กต้องเกิดขึ้นมาจากความคิดของเด็กเองและต้องไม่เลียนแบบความคิดหรือลีลาการเขียนของผู้อื่น

บันลือ พุกกะวัน (2533, หน้า 2) กล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นผลงานการเขียนอิสระโดยใช้ความคิดของเด็กเอง ซึ่งอาศัยพื้นฐานประสบการณ์จากการเรียนรู้หลายลักษณะ เช่น จากการอ่าน การเขียน การฟัง และอื่น ๆ

สมพร มั่นตะสูตร (2525, หน้า 7) ให้คำนิยามไว้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนที่เกิดจากความคิดริเริ่ม ไม่ลอกเลียนแบบ มีความแปลกใหม่ มีจินตนาการ ซึ่งสอดคล้องประสานกับความงามทางภาษา สร้างสรรค์สติปัญญา ประเทืองอารมณ์ ผสมผสานกับการเสนอความคิด และถ้อยคำ สำนวนอันประกอบไปด้วยศิลปะ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทั้งรูปแบบเนื้อหาสาระ กลวิธี ตลอดจนการใช้ถ้อยคำสำนวนต่าง ๆ

ประภาศรี สีหอำไพ (2531, หน้า 1) ได้ ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า หมายถึง การเขียนที่ผู้เขียนสร้างคำและข้อความจากจินตนาการของตนเอง โดยมีได้ลอกเลียนแบบอย่างของผู้อื่น มีอิสระที่จะเลือกรูปแบบการเขียนโดยไม่อยู่ในกรอบของลักษณะของคำประพันธ์

จากการศึกษาความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึงการเขียนที่แสดงความรู้สึกรักคิด โดยอาศัยจินตนาการ ประสบการณ์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำให้งานเขียนแปลกใหม่ มีลักษณะเฉพาะตัวน่าสนใจยิ่งขึ้นและไม่เหมือนใคร

ความมุ่งหมายและประเภทของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ความมุ่งหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

Paul Makee (อ้างใน ประชุมพร ศุภกรเจริญ, 2520, หน้า 16 และ พิศมัย อัมไพพันธุ์, 2535, หน้า 5) ได้ให้ความมุ่งหมายของการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ 4 ประการ คือ

1. เพื่อเปิดโอกาสนักเรียนแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก จากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมา
2. เพื่อส่งเสริมความสามารถทางวรรณคดีที่มีอยู่ในตัวเด็กให้สร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าทางวรรณกรรมที่ให้ความรู้สึกลำบากใจและมีลักษณะของภาษาที่ดี
3. เพื่อส่งเสริมและเร้าใจให้เด็กสนใจ ช่างซึ่งในวรรณคดีที่ดี
4. เพื่อมุ่งพัฒนาความสามารถทางภาษามากกว่ากระบวนการที่ต้องทำตามกฎเกณฑ์ของหลักภาษา

ประเภทของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

เนื่องจากความมุ่งหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีหลายประการทำให้การเขียนเชิงสร้างสรรค์ สามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท ดังที่ สมพร มั่นตะสูตร (2525, หน้า 89-57) ได้แบ่งประเภทของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ 6 ประเภท ดังนี้

1. การเขียนเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบ หมายถึง การเขียนที่ใช้รูปแบบในการเขียน แปลกใหม่ หรือนำรูปแบบนั้นมาดัดแปลงให้เกิดรูปแบบในการเขียนขึ้นใหม่
2. การเขียนเชิงสร้างสรรค์ในเนื้อหา หมายถึง การเขียนที่เสนอเนื้อหาที่แปลกใหม่ อาจทำในรูปแบบเดิมแต่เนื้อหาเป็นแนวใหม่ หรือแนวใหม่ทั้งรูปแบบและเนื้อหาพร้อมกันไป
3. การเขียนเชิงสร้างสรรค์ในแนวคิด หมายถึง การเขียนที่ให้ข้อคิดหรือแนวคิดที่แปลกใหม่ และเป็นประโยชน์ต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม ตลอดจนความเชื่อต่าง ๆ
4. การเขียนเชิงสร้างสรรค์ในกลวิธี หมายถึง การสรรหาวิธีการต่าง ๆ แปลก ๆ มาใช้ในงานเขียนของตน เพื่อสร้างความสนใจ ความประทับใจ ความคิดติดตรึงใจและเพื่อให้เกิดความคิดหรือกลวิธีสร้างสรรค์ในใจคนอ่าน

5. การเขียนเชิงสร้างสรรค์ในสำนวนโวหารและถ้อยคำ หมายถึง การเขียนที่ให้ความแปลกใหม่ ให้ประโยชน์ในด้านสำนวนโวหารและถ้อยคำ ทำให้มีสำนวนโวหารและถ้อยคำใช้ในภาษามากขึ้น และมีความหมายแปลก ๆ กว่าที่เคยใช้กันมาแต่เดิม และทำให้เกิดความสร้างสรรค์ในถ้อยคำนั้น

6. การเขียนเชิงสร้างสรรค์ในจินตนาการ หมายถึง การเขียนที่ให้ความคิดในด้านจินตนาการ คือ เมื่ออ่านงานเขียนแล้วเกิดความคิดเชิงจินตนาการต่อเนื่องในทางสร้างสรรค์ มีความคิดที่จะนำแนวคิดที่ผู้เขียนเสนอไปปฏิบัติ หรือลองปฏิบัติ

แม้ว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์จะมีหลายประเภท แต่ลักษณะสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่ง ประภาศรี สีหอำไพ (2521, หน้า 1-3) ได้กล่าวไว้มีดังนี้

1. มีแนวการเขียนเป็นลักษณะเฉพาะตัว กล่าวคือ ผู้เขียนควรมีความคิด ความเห็น หรือ จินตนาการเป็นของตนเอง แต่การเขียนแบบย่อความ เรียงความเขียนข่าว เขียนนิยาม รายงาน ถอดคำประพันธ์ การแปล ไม่จัดว่าเป็นการเขียนเชิงสร้างสรรค์

2. มีความแปลกใหม่และมีความสามารถในการแสดงออกของผู้เขียน ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพ ตามที่ตนต้องการได้ ด้วยการใช้ถ้อยคำที่เป็นลายลักษณ์อักษร งานเขียนสร้างสรรค์จึงเป็นการ สื่อความหมายในท่วงทำนองที่แปลกใหม่ ตามสำนวนลีลาของผู้เขียน ส่วนงานเขียนที่เกิดจาก จินตนาการ เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย ล้วนแต่อยู่ในลักษณะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ทั้งสิ้น

3. การเขียนเชิงสร้างสรรค์ มิได้หมายความว่าเฉพาะความเรียงเชิงศิลปะในรูปร้อยแก้วเสมอไปคุณภาพ ของงานอยู่ที่ความสามารถของผู้เขียนที่มีศิลปะในการเขียนอย่างแท้จริงจนถึงระดับวิจิตรได้

4. ในงานเขียนประเภทร้อยกรอง นอกจากจะเสนอแนวความคิด คำโครงเรื่องที่แปลกใหม่ แล้ว อาจไม่ยึดชั้นทลักษณ์ตามรูปแบบคำประพันธ์เดิม

5. ให้คุณค่าทางจิตใจและสติปัญญา งานเขียนสร้างสรรค์มิใช่เพียงแต่จะเสนอสิ่งแปลกใหม่ หรือให้ความเพลิดเพลินเท่านั้น ควรจะให้ผู้อ่านได้คิดและจินตนาการตามด้วยวิจารณญาณทำให้เกิด ความรู้สึกนึกคิดเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีก่อให้เกิดความเรืองปัญญาและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ส่วนรวม

ปัจจัยในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นทักษะที่ฝึกฝนและสร้างได้ โดยคำนึงถึงองค์ประกอบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์และปัจจัยที่ส่งเสริมให้การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย ดังที่ กรรณิการ์ พวงเกษม (2533, หน้า 33) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่ามี 3 ประการ คือ

1. มีจินตนาการหรือความคิดคำนึง คือ ผู้เขียนจะต้องสร้างจินตนาการโดยการคัดเลือกความคิดต่าง ๆ เหล่านั้นให้เกิดเป็นภาพในใจของผู้อ่านให้ได้ จะช่วยให้ผู้อ่านได้รสและมีความรู้สึกคล้อยตามเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผู้เขียน

2. สำนวนภาษาดี คือ ผู้เขียนจะต้องเลือกเฟ้นพจน์พยางค์และรูปประโยคให้สละสลวย น่าฟังน่าอ่านมีท่วงทำนองในการเขียนดี ไม่มีลักษณะกระแทกกระเทือนเสียดีผู้ใดผู้หนึ่ง

3. ให้คุณค่าทางจิตใจและสติปัญญา คือ นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแล้ว ควรจะให้ผู้อ่านเกิดคุณธรรมขึ้นในตน มีความรู้สึกนึกคิดเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ก่อให้เกิดความเรื่องปัญญา และเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

จะเห็นได้ว่า การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการสอนทักษะความคิด ทักษะภาษาเพื่อสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังที่ กรรณิการ์ พวงเกษม (2533, หน้า 34) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. บรรยายภาคและสภาพการณ์ เด็กจะต้องรู้สึกสบายใจ รู้สึกอบอุ่นใจ เป็นตัวของตัวเอง มีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนและครู เด็กจะไม่กล้าแสดงออกเลยถ้าหากเขาไม่ได้รับความเห็นใจ และถูกเพ่งเล็งจากเพื่อน ๆ หรือ ครูจนเกินไป ต้องเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

2. ประสบการณ์ เด็กจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ จากประสบการณ์โดยตรงที่ตนได้รับ เช่น จากการเดินทาง เด็กต้องการประสบการณ์ที่แท้จริงสม่ำเสมอ ดังนั้นในการเรียนควรสร้างความสนใจให้เด็กและมีอุปกรณ์อย่างพร้อมเพรียง

3. ความเอาใจใส่ของครู ความสนใจและเอาใจใส่ของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ ครูควรปลูกฝังความช่างสังเกตความมหัศจรรย์และความสำคัญต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันไว้ในตัวเองให้มากที่สุดจะได้เป็นผู้ที่สามารถมองเห็นอะไรได้แจ่มแจ้งมีชีวิตจิตใจ

ในขณะที่ นิตยา ฤทธิ์โยธี (อ้างใน กัลยา ไตรศรีศิลป์, 2542, หน้า 39) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักเรียนเขียนอย่างสร้างสรรค์ไว้ว่าครูต้องสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่สนใจให้นักเรียนรู้สึกอยากเขียน ครูต้องเข้าใจ เห็นใจ ให้เวลานักเรียนได้คิดและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกทางความคิดอย่างเต็มที่ โดยไม่ตำหนิตติเตียน เพื่อให้นักเรียนมีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดความสำเร็จในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในอนาคต

การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบและปัจจัยดังกล่าวเพื่อเป็นการตอบสนองผู้เรียนให้เกิดทักษะความคิดและถ่ายทอดเป็นการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ต่อไป

หลักเกณฑ์และแนวทางในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

หลักเกณฑ์ในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

Smith (อ้างใน ผลทาน ศรีณรงค์, 2528, หน้า 21-22 และ อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร, 2538, หน้า 18-19) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

1. จะต้องเป็นสิ่งใหม่ ๆ ที่แตกต่างออกไปจากเดิมหรือมีลักษณะเฉพาะตัว เช่น เด็กอาจคิดรูปแบบของโคลงกลอนขึ้นใหม่ ๆ
2. จะต้องเน้นความคิดแบบอนกนัย (Divergent Thinking) คือ รวมความรู้ ความคิด ความจริง ความเข้าใจและทักษะต่าง ๆ ที่เรียนรู้มาสร้างสิ่งใหม่คิดคำตอบใหม่ ๆ หลาย ๆ คำตอบไม่ใช่มีเพียงคำตอบเดียว
3. ผู้สอนจะต้องใช้แรงจูงใจและกลวิธีที่จะกระตุ้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด และมีอิสระที่จะแสดงความคิดของตนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งครูอาจจะใช้วิธีตั้งคำถามหรือสร้างสถานการณ์ขึ้นจัดบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียด การให้คำชมเชย แต่ในขณะเดียวกันควรจะมีช่วงเวลาให้ก่อนที่จะลงมือเขียนแต่ละครั้ง และครูควรจะมีบทบาทเพียงเพื่อช่วยเหลือ ชี้แนะให้นักเรียนเกิดแนวความคิดเท่านั้น
4. ควรจะกระตุ้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมให้สัมพันธ์กับความคิดใหม่และจะต้องสนับสนุนส่งเสริมให้หาความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่เล่าเรียนมา มาใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน
5. ในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น กระบวนการในการทำงานมีความสำคัญเท่ากับผลงาน กระบวนการนี้เริ่มตั้งแต่ ช่วงเวลาเตรียมตัวเมื่อผู้เขียนได้รับปัญหา ช่วงเวลาที่ผู้เขียนขบคิด

ปัญหา ช่วงเวลาที่มองเห็นปัญหากระจ่างชัด ช่วงเวลาที่เกิดแนวความคิดและช่วงเวลาที่ผลงานสำเร็จ และประเมินผล

6. ควรใช้คำถามหรือสร้างสถานการณ์ ที่ก่อให้เกิดคำตอบหลาย ๆ ประการ เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กคิดไปได้หลาย ๆ แนว

7. การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ควรจัดบรรยากาศห้องเรียนให้สะดวกสบาย ที่นั่งเหมาะสม อุปกรณ์ครบครัน และจัดสถานการณ์ ให้มีอิสระทางความคิด

8. การอ่านเรื่องเขียนอย่างสร้างสรรค์หลาย ๆ แบบ จะช่วยให้นักเรียนรู้จักแนวทางในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น

9. ในกระบวนการสอน ควรเป็นแบบประชาธิปไตย โดยครูและนักเรียนต้องสร้างกฎในการเรียนร่วมกัน ยึดหลักประชาธิปไตย

10. ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดของตนออกมา เน้นและชมเชยในเรื่องของความแปลกใหม่ ลักษณะเฉพาะตัว ความคิดริเริ่ม และความเป็นตัวของตัวเองในแต่ละคน

การจัดการเรียนการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องฝึกให้ผู้เรียนได้เขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยมีแนวลำดับการฝึกและแนวทางในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ Furner (อ้างใน อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร, 2538, หน้า 20) ได้เสนอเป็นลำดับขั้นการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ขั้นสนใจ เป็นขั้นที่ให้ความรู้ในเรื่องที่นักเรียนสนใจ ครูต้องพยายามสร้างความรู้สึกให้นักเรียนอยากเขียน

2. ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดในเรื่องที่น่าสนใจ ขั้นนี้ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน

3. ขั้นเขียน ขั้นนี้นักเรียนเขียนเรื่องที่ตนเองสนใจอย่างอิสระ

4. ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดจากเรื่องที่เขียน หลังจากเขียนเรื่องเสร็จแล้วให้นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรื่องกันอ่านเพื่อให้นักเรียนเกิดแนวคิดเพิ่มขึ้น

5. ขั้นติดตามผลกิจกรรมบางอย่างที่เหมาะสม เช่น เขียนเรื่องที่ต่อเนื่องกันหรือต้องแก้ไขข้อบกพร่องบางอย่าง

แนวทางในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

แนวทางในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ อัจฉรา ชีวพันธ์ (2535, หน้า 3-6) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ครูควรมีบุคลิกที่สร้างสรรค์ ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้ครูควรจะเป็นผู้ที่มีบุคลิกของการเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อจูงใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็ก ลักษณะของครูที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นั้นจะต้องปฏิบัติดังนี้

- 1.1 จัดหากิจกรรมเร้าใจใหม่ ๆ
- 1.2 เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกด้านต่าง ๆ
- 1.3 รับฟังความคิดเห็นของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน
- 1.4 ใช้คำถามทำให้เกิดคำตอบหลายอย่าง
- 1.5 กระตุ้นให้เกิดคำตอบหลาย ๆ อย่าง
- 1.6 ชมเชยและให้กำลังใจ
- 1.7 มีประชาธิปไตยในการสอน

2. จัดบรรยากาศให้จูงใจให้เด็กรักการเขียนสร้างสรรค์ โดยไม่ให้บรรยากาศในการทำงานเคร่งเครียดเกินไป

3. เริ่มจากสิ่งใกล้ตัวเด็ก เพราะจะช่วยเร้าใจให้เด็กอยากเขียน อยากเล่าในสิ่งที่เขามีประสบการณ์อยู่ในตัวของเขาเอง

4. ยั่วยุให้มีความคิดที่แตกฉาน โดยจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรอง สามารถแสดงออกได้อย่างอิสระ ด้วยความคิดริเริ่มของตน สามารถเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาได้หลายทาง

5. จัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กรู้สึกสนุกสนานในการเขียน

6. ฝึกผู้เรียนให้เกิดทักษะในการเขียน

จากการให้แนวทางในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ดังกล่าว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีวิธีการสอนและส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่ง กรรณิการ์ พวงเกษม (2533, หน้า 39-40) ได้เสนอแนะวิธีการสอนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า ต้องเริ่มฝึกตั้งแต่ในระดับที่เด็กเริ่มเขียนภาษาไทยได้เป็นคำแล้วเพราะเด็กจะสามารถนำคำต่าง ๆ มาเขียนเป็นกลุ่มคำ เขียนเป็นประโยค ซึ่งเด็กที่จะสามารถสอนได้ คือเด็กในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งการเริ่มต้นสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์จะต้องค่อยเริ่มเรียงลำดับจากง่ายไปเรื่อย ๆ ค่อยเป็นค่อยไป ในการสอนครูต้องคอยกระตุ้นให้เด็กได้

รู้จักคิดในทางสร้างสรรค์ ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องเอาใจใส่ในการเตรียมบทเรียนในการสอน กระตือรือร้น และกวาดขันในเรื่องการตรวจผลงานของนักเรียน ผลงานของนักเรียนทุก ๆ ครั้ง ควรจะให้มีการแสดง ให้เพื่อน ๆ ได้ทราบทั่วกัน ให้ทราบทั้งที่ควรแก้ไขและที่ดีเลิศ ที่ควรแก้ไขเพื่อให้เด็กได้ปรับปรุง จะได้มีการพัฒนาทางการเขียนที่ดีเลิศเพื่อให้เป็นแบบอย่างต่อไป โดยกำหนดรูปแบบการสอนเขียนเรื่องโดยใช้จินตนาการทางสร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษา 21 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. เรียงข้อความจากคำพูดของนักเรียน
2. ให้ประโยค 2-3 ประโยค แล้วให้นักเรียนเขียนเรื่องย่อเองเป็นเรื่องสั้น ๆ อาจจะประมาณ 5-8 ประโยค ความยาวของเรื่องขึ้นอยู่กับระดับชั้นและวัย
3. เขียนบรรยายภาพ
4. ให้อุปภาพที่นักเรียนรู้จัก ให้นักเรียนเขียนเรื่องเกี่ยวกับรูปภาพ
5. ให้คำที่มีความหมาย เป็นคำที่นักเรียนรู้จักตามวัยของเขา แล้วนำคำนั้นมาเขียนเรื่องในขั้นต้น ครูอาจจะกำหนด 5-8 ประโยค ในขั้นสูงขึ้นไปครูกำหนดความยาวให้มากขึ้น ซึ่งอยู่ในดุลยพินิจของครู โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทางภาษาของนักเรียน
6. ให้อุปภาพ ให้คำ แล้วให้นักเรียนเขียนเรื่องเกี่ยวกับภาพ และนำคำที่ให้มาเขียนให้อยู่ในเรื่องเดียวกับภาพ
7. ให้อุปภาพ ให้ชื่อเรื่อง ให้ข้อความยาว 2-3 ประโยค ให้นักเรียนเขียนเรื่องต่อให้จบ
8. ให้ประโยคหลาย ๆ ประโยคที่มีความสัมพันธ์กัน ให้นักเรียนเขียนต่อให้จบ และตั้งชื่อเรื่องด้วยประโยคที่ให้มาอาจจะให้ได้ 3 ลักษณะ
 - ลักษณะที่ 1 ให้ประโยคตอนต้นและตอนท้ายมา ให้นักเรียนแต่งตรงกลางที่หายไป
 - ลักษณะที่ 2 ให้ประโยคตอนต้นเรื่องมา แล้วให้เขียนเรื่องต่อให้จบ
 - ลักษณะที่ 3 ให้ตอนท้ายของเรื่องมาให้เขียนเริ่มต้นเรื่องให้ต่อกับข้อความที่ให้มา
9. ให้อุปภาพมา ให้เขียนแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับรูปภาพ
10. ให้อุปภาพมา ให้เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปภาพ
11. ให้เขียนแสดงความต้องการ
12. เขียนเล่าประสบการณ์
13. ให้เขียนโฆษณาขายสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งแล้วแต่ว่าจะเป็นของชนิดใดก็ได้ตามความพอใจของผู้เขียน

14. ให้เขียนคำขวัญเกี่ยวกับรูปภาพ หรืออาจจะเขียนคำขวัญแล้ววาดภาพประกอบ
15. ให้ชื่อเรื่อง นักเรียนเขียนชื่อจากเรื่อง ความสั้นยาวตามระดับชั้นและวัย
16. เขียนข้อความในลักษณะการอวยพร เช่น อวยพรวันเกิด อวยพรปีใหม่ หรือออกแบบบัตรเชิญ การเขียนข้อความอาจจะเขียนในลักษณะร้อยแก้วหรือร้อยกรองประเภทกลอน
17. เขียนกลอนง่าย ๆ บรรยายสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ กลอน 4 กลอนดอกสร้อย เช่น ชมความงามของดอกไม้ ปลา นก ฯลฯ

18. เขียนนิทานกลอนสั้น ๆ
19. เขียนเพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสาร
20. เขียนบทบาทสมมุติสั้น ๆ เพื่อใช้ในการแสดง
21. เขียนความรู้สึกลักษณะมีวิจารณ์ญาณ

แต่อย่างไรก็ดี ครูควรหาวิธีการส่งเสริมการแสดงผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ซึ่ง บันลือ พฤกษ์วัน (2533, หน้า 49-55) ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมการเขียนบอกชื่อภาพ เขียนอธิบายภาพ
 - 1.1 ให้โอกาสเด็กวาดภาพตามที่ต้องการโดยอิสระ แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องบอกชื่อรูปภาพได้
 - 1.2 กิจกรรมการส่งเสริมการแสดงผลทางภาษาไม่ควรจำกัดเฉพาะการเขียน ควรจัดกิจกรรมการฝึกและพัฒนาภาษาพูดควบคู่กันหลายลักษณะสลับกันไป
 - 1.3 ส่งเสริมการเขียนบอกรายละเอียดและเขียนบรรยายภาพ
 - 1.4 การส่งเสริมการเขียนโดยเติมคำบรรยายภาพหรือบอกภาพ
2. ส่งเสริมการเขียนเล่าประสบการณ์และนิทานที่ฟัง
 - 2.1 ส่งเสริมให้เขียนเล่ากิจวัตรประจำวัน
 - 2.2 ส่งเสริมการเขียนเล่าประสบการณ์หรือเหตุการณ์
 - 2.3 การส่งเสริมการเขียนนิทานที่เคยฟังมา
3. ส่งเสริมการเขียนเพื่อแสดงความต้องการของตน เช่น หนังสืออ่านที่เธอรักเธอชอบมากที่สุดนั้นเรื่องอะไร หรือ สถานที่ท่องเที่ยวที่เธออยากไป

4. ส่งเสริมการเขียนหรือแสดงความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยครูช่วยกำหนดสถานการณ์ แล้วให้เด็กเขียนบอกถึงความรู้สึก ชอบ เกลียด กลัว ในเวลาสถานที่ ที่ทำให้เกิดความรู้สึกเช่นนั้น และเป็นเพราะสาเหตุใด อาจมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ได้

การส่งเสริมให้เด็กแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด ย่อมช่วยพัฒนาความคิดในการเขียนที่บ่งบอกมาจากพื้นฐานแห่งจิตใจได้ดี เด็กเองก็จะรู้สึกว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่ยากนัก ซึ่งส่งเสริมโดยการให้กำลังใจจากครูและการช่วยเหลือแนะนำอย่างสำคัญยิ่ง นอกจากนี้ควรส่งเสริมโดยให้โอกาสเด็กได้เขียนแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด คิดอย่างอิสระ เช่น ความปรารถนาที่อยากจะเป็นหรือความใฝ่ฝันของเด็กเอง ตัวอย่าง โตขึ้นฉันอยากจะเป็น บ้านที่ฉันใฝ่ฝัน

ขณะที่ อารี พันธุ์ณี (2540, หน้า 130) ได้เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางภาษาเพื่อส่งเสริมการแสดงออกทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

กิจกรรมจินตนาการทางภาษา สามารถจัดได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 คือ กิจกรรมเขียนเรื่องจากรูปภาพ

กิจกรรมที่ 2 คือ กิจกรรมเขียนเรื่องต่อจากข้อความที่ให้มาและตั้งชื่อเรื่องที่เขียน

กิจกรรมที่ 3 คือ กิจกรรมเขียนประโยคอธิบายรูปภาพ

กิจกรรมที่ 4 คือ การเขียนแสดงความคิดเห็น อภิปรายข่าวที่ได้อ่าน

กิจกรรมที่ 5 คือ การเขียนนิทานโดยใช้คำที่กำหนดมา

กิจกรรมที่ 6 คือ การเขียนคำใหม่มีลักษณะร่วมเหมือนคำที่ให้มาและเป็นคำที่มีความหมาย

กิจกรรมที่ 7 คือ การเขียนคำกำหนดให้มาแต่งประโยคที่มีความหมายให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

กิจกรรมที่ 8 คือ การเขียนคำให้คล้องจองกับคำที่ให้มา

กิจกรรมที่ 9 คือ การเขียนคำใหม่ให้ขึ้นต้นด้วยพยางค์ท้ายของคำที่กำหนดและเป็นคำที่มีความหมาย

กิจกรรมที่ 10 คือ การเขียนแสดงความรู้สึกจากภาพที่ได้เห็น

กิจกรรมที่ 11 คือ กิจกรรมทางภาษาในลักษณะต่าง ๆ

การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์อย่างมีจุดมุ่งหมาย ได้มีการจัดกิจกรรมที่เป็นระบบโดยคำนึงถึงองค์ประกอบ ปัจจัย หลักเกณฑ์ วิธีการและขั้นตอน ตลอดจนแนวทางการส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จึงจะทำให้ผู้เรียนสามารถเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้

ประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นทักษะที่จำเป็นและมีประโยชน์หลายอย่าง ดังที่ พิศมัย อำไพพันธ์ (2537, หน้า 3-4) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อนักเรียน คือ
 - 1.1 ทำให้จิตใจกล้าแข็ง คิดอย่างรวดเร็ว
 - 1.2 ทำให้เด็กได้แสดงออกความรู้สึกสะท้อนอารมณ์ และมีสุนทรียภาพ
 - 1.3 เปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองความสามารถในการเขียน
 - 1.4 เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิด ความเข้าใจ และแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้าที่ได้

พบเห็น

2. ประโยชน์ต่อครู คือ
 - 2.1 เป็นวิธีการที่จะช่วยให้เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล
 - 2.2 เป็นวิธีการที่จะช่วยให้เกิดความคุ้นเคย และเข้าใจเด็กเป็นรายบุคคล
 - 2.3 เป็นวิธีการที่จะช่วยให้เข้าใจประสบการณ์ของเด็ก

ในขณะที่ จิวรรณ จินดาพล (อ้างใน อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร, 2538, หน้า 25) ได้กล่าวถึงคุณค่าหรือประโยชน์ของการเขียนแบบสร้างสรรค์ไว้ว่า

1. เป็นการฝึกทักษะและพัฒนาการใช้ภาษาในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งแวดล้อมของเด็ก
2. เป็นการช่วยให้เด็กรู้จักคำศัพท์มากขึ้น ก่อให้เกิดความฉลาดในการเลือกถ้อยคำ สำนวนวลี ที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน มีชีวิตชีวาแก่ผู้อ่านและเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเขียน
3. เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
4. เป็นการช่วยให้เด็กพึงพอใจในผลงาน และรักการเขียนมากยิ่งขึ้น
5. เป็นการช่วยให้ครูรู้จัก และเข้าใจเด็กแต่ละคนมากขึ้น จากการเขียนแสดงความรู้สึกนึกคิดและปัญหาของเด็ก

6. การเขียนแบบสร้างสรรค์จะช่วยพัฒนานาคลิกภาพของเด็กให้มีความนับถือ ยอมรับตนเอง ภูมิใจในตนเองและรู้จักยอมรับผู้อื่น
7. การสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ช่วยให้เด็กมีความรู้ เกิดความซาบซึ้งในผลงานและวรรณคดีที่มีคุณค่าต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประสบการณ์สะสมของเด็กที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป
8. การสอนเขียนแบบสร้างสรรค์จะเป็นการฝึกให้เด็กใช้ความสังเกตธรรมชาติสิ่งแวดล้อมความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดปัญญา ความรู้สึกอันดีงามต่อเพื่อนมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตในโลกนี้
9. การสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ เป็นงานที่สนุกสนาน ท้าทาย สร้างความเชื่อมั่นให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียน

ความคิดสร้างสรรค์

ความหมายความคิดสร้างสรรค์

ปัจจุบันนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้คือ

Guilford (อ้างใน อารี รังสินนท์, 2528, หน้า 2-3) ได้อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) คือ ความคิดหลายทิศหลายทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล ซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมถึงการคิดค้นพบวิธีแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วย ซึ่งความคิดอเนกนัยประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดคล่องตัว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

อารี พันธุ์ณี (2537, หน้า 235) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดจินตนาการประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์คิดค้นพบใหม่ ๆ ทางเทคโนโลยี เป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดไม่ถึง หรือมองข้าม เป็นความคิดหลากหลาย คิดได้กว้างไกล เน้นทั้งปริมาณและคุณภาพ อาจเกิดจากการคิดผสมผสานเชื่อมโยงระหว่างความคิดใหม่ ๆ กับประสบการณ์เดิมให้เกิดสิ่งใหม่ที่แก้ปัญหาและเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

Reilly & Lewis (อ้างใน สมศักดิ์ ภูวิภาดาธรรม, 2535, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่นำไปสู่ผลงานจินตนาการที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ซ้ำแบบใคร และขณะเดียวกันก็มีคุณค่าในตัว

Torrance (อ้างใน กิ่งดาว พุทธพันธ์, 2534, หน้า 13) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการของความรู้สึกที่ไวต่อปัญหา หรือเป็นความสามารถของมนุษย์ในการคิดแก้ปัญหาด้วยการคิดที่ลึกซึ้ง นอกเหนือไปจากลำดับขั้นของการคิดจนเกิดเป็นผลผลิตใหม่ที่ถูกต้องและสมบูรณ์

กรมวิชาการ (2535, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดความคิดใหม่ต่อเนื่องกัน และความคิดสร้างสรรค์นี้ประกอบด้วย ความคิดคล่องในการคิด ความยืดหยุ่น และความคิดที่เป็นของตนเองโดยเฉพาะ คือ ความคิดริเริ่ม

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2535, หน้า 2) ได้สรุปนิยามของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนยากแก่การให้คำจำกัดความที่แน่นอนตายตัว ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในเชิงผลงาน (Product) ผลงานนั้นต้องเป็นงานที่แปลกใหม่ และมีคุณค่า กล่าวคือ ใช้ได้โดยมีคนยอมรับ ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ ในเชิงกระบวนการ (Process) กระบวนการคิดสร้างสรรค์คือ การเชื่อมโยงสัมพันธ์ของ หรือความคิดที่มีความแตกต่างกันมากเข้าด้วยกัน ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์เชิงบุคคล บุคคลนั้นจะต้องเป็นคนที่มีความแปลกใหม่เป็นตัวของตัวเอง (Originality) เป็นผู้ที่มีความคิดคล่อง (Fluency) มีความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) และสามารถให้รายละเอียดในความคิดนั้น ๆ ได้ (Elaboration)

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดได้หลายแง่ หลายมุม หลายทิศทางและความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดริเริ่มที่นำไปสู่ความคิดที่แปลกใหม่ โดยเป็นความคิดที่ไม่ซ้ำแบบใคร และผลงานที่ได้เป็นของตนเอง

องค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์

Guilford (อ้างใน อารี พันธุ์มณี, 2537, หน้า 34-38) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ในทฤษฎีโครงสร้างทางปัญญาว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้กว้างไกลหลายทิศทาง หลายลักษณะ หลายแง่ หลายมุม หรือเรียกว่า ความคิดออกเนกนัย (Divergent Thinking) ความคิดต่าง ๆ ดังกล่าวประกอบด้วยความคิด 4 ลักษณะ ดังนี้คือ

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความสามารถของสมองในการหาคำตอบที่แปลกใหม่ และเป็นคำตอบที่ไม่ซ้ำกับคำตอบของผู้อื่น เป็นความคิดที่แตกต่างไปจากความคิดธรรมดา

2. ความคิดคล่องตัว (Fluency) หมายถึง ความสามารถของสมองในการคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่วรวดเร็ว หรือคล่องตัว ในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ความคิดชนิดนี้จะเน้นในเรื่องปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน โดยแบ่งเป็น

2.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านภาษาหรือถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำในรูปแบบต่าง ๆ อย่างคล่องแคล่ว

2.2 ความคิดคล่องแคล่วทางการโยงสัมพันธ์ (Associational Fluency) เน้นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกันหรือคล้ายกันได้มากที่สุดที่จะทำได้ภายในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยค คือ สามารถที่จะนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

2.4 ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด เช่น ให้คิดหาประโยชน์ของก้อนอิฐมาให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนด 5 นาที หรือ 10 นาที

ความคิดคล่องแคล่วมีความสำคัญต่อการแก้ปัญหา เพราะในการแก้ปัญหาจะต้องแสวงหาคำตอบหรือวิธีแก้ไขหลายวิธี และต้องนำวิธีการเหล่านั้นมาทดลองจนกว่าจะพบวิธีการที่ถูกต้องตามต้องการ

3. ความคิดยืดหยุ่น หมายถึง ประเภท หรือแบบของความคิด แบ่งออกเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดให้หลายอย่าง อย่างอิสระ เช่น คนที่มีความคิดยืดหยุ่นในด้านนี้จะคิดว่าประโยชน์ของก้อนหินมีอะไรบ้างหลายอย่าง ในขณะที่คนที่ไม่มีความคิดสร้างสรรค์จะคิดได้เพียงอย่างเดียวหรือสองอย่างเท่านั้น

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา คนที่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดไม่ซ้ำกัน

ตัวอย่าง

ท่านลองคิดว่าจะใช้หน่วยทำอะไรบ้าง คิดให้ได้มากที่สุดภายในเวลา 1 นาที

คำตอบ

กระบุง กระจาด ตะกร้า กล่องใส่ดินสอ กระออมเก็บน้ำ
โต๊ะเครื่องแป้ง แก้วน้ำ แก้วอื่นนอนเล่น โซฟา ตะกร้อ ซะลอม กรอบรูป กีบเสียบผม ด้ามไม้เทนนิส
ไม้แบดมินตัน เป็นต้น

หรือถ้าเราจะนำคำตอบดังกล่าวมาจัดเป็นประเภทก็จะจัดได้ 5 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 เฟอร์นิเจอร์ ตู้ เตียงนอน โต๊ะ แก้วน้ำ โซฟา

ประเภทที่ 2 เครื่องใช้ กระบุง กระจาด ตะกร้า กระออม

ประเภทที่ 3 เครื่องกีฬา ตะกร้อ ด้ามไม้เทนนิส ด้ามไม้แบดมินตัน

ประเภทที่ 4 เครื่องประดับ กีบเสียบผม

ประเภทที่ 5 เครื่องเขียน กล่องใส่ดินสอ

เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าความคิดยืดหยุ่นจะเป็นตัวเสริมให้ความคิดคล่องแคล่วมีความแปลกแตกต่างออกไป หลีกเลียงการซ้ำซ้อน หรือเพิ่มคุณภาพความคิดให้มากขึ้นด้วยการจัดเป็นหมวดหมู่ และหลักเกณฑ์ยิ่งขึ้น

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดในรายละเอียดคิดเป็นขั้นตอนสามารถอธิบายให้เห็นถึงภาพพจน์ได้อย่างชัดเจน ความคิดละเอียดลออ จัดเป็นรายละเอียดที่นำมาตกแต่งและขยายความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

แม้ว่าลักษณะความคิดสร้างสรรค์จะประกอบด้วยลักษณะความคิดหลายลักษณะ เช่น ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่นก็ตาม แต่ความคิดละเอียดลออก็จะขาดเสียมิได้ หากปราศจากความคิดละเอียดลออแล้วก็ไม่อาจที่จะทำให้เกิดผลงานหรือผลผลิตสร้างสรรค์ขึ้นมาได้ และตรงจุดนี้เป็นจุดสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นผลผลิตสร้างสรรค์เป็นสำคัญ

หลักความคิดสร้างสรรค์ของ Guilford (อ้างใน อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรว, 2538, หน้า 37) มุ่งไปที่ความสามารถของบุคคลที่จะคิดได้รวดเร็ว กว้างขวาง และมีความคิดริเริ่ม ถ้ามีสิ่งเร้ามากระตุ้นให้เกิดความคิดนั้น ๆ สิ่งเร้าที่จะมากระตุ้นให้เกิดความคิดนั้นมีอยู่ด้วยกัน 4 ชนิด คือ

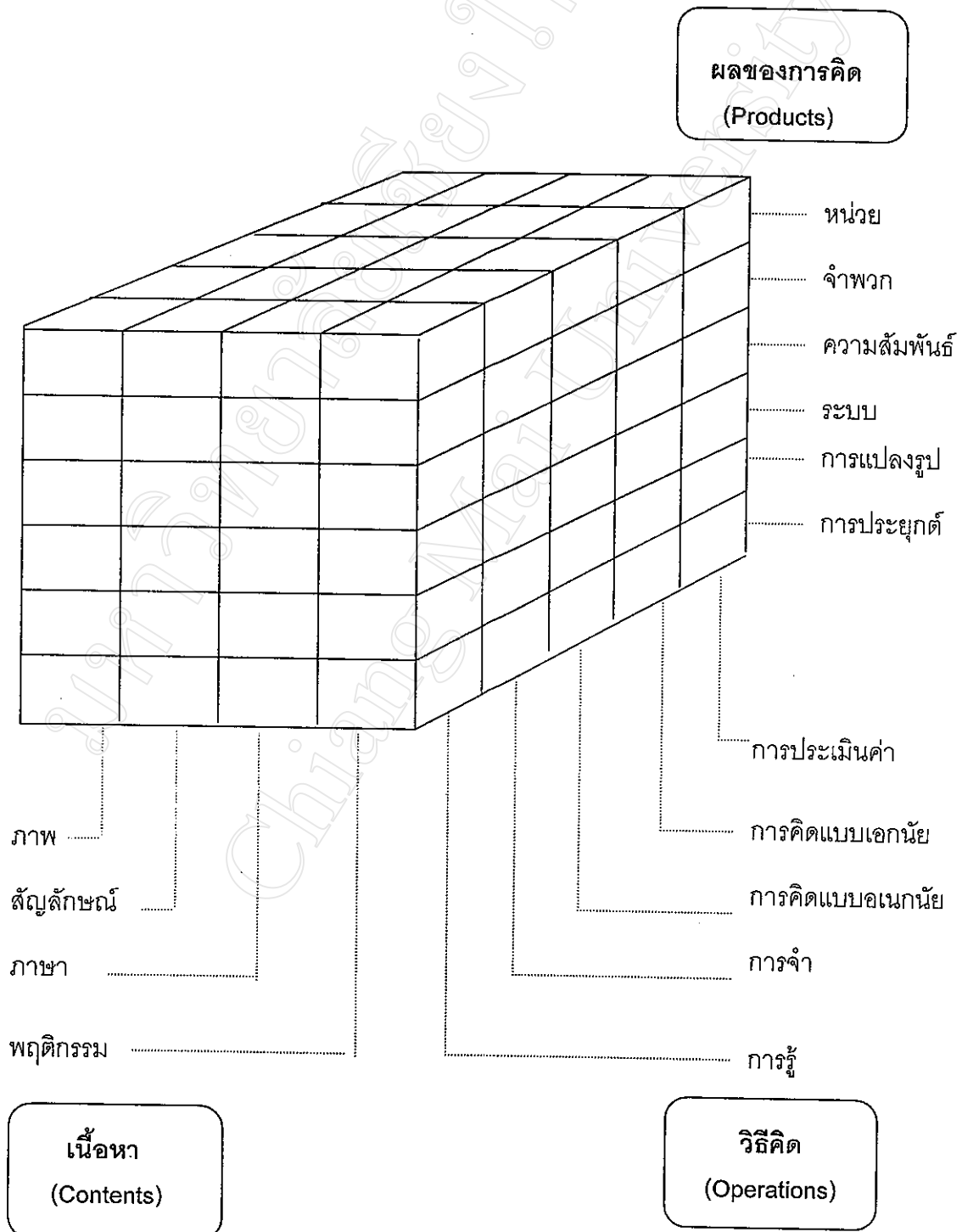
1. รูปร่าง (Figural)
2. สัญลักษณ์ (Symbolic)
3. ภาษา (Semantic)
4. พฤติกรรม (Behavioral)

ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์

ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ทางสติปัญญาของ Guilford (อ้างใน อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร, 2538, หน้า 37-42) ซึ่งได้จัดไว้ในมิติหนึ่งของโครงสร้างทางสติปัญญาหรือโครงสร้างของสมรรถภาพทางสมอง ซึ่งประกอบด้วย 3 มิติ คือ

1. มิติด้านเนื้อหา (Contents)
2. มิติด้านการปฏิบัติงาน (Operations)
3. มิติด้านผล (Products) ดังภาพประกอบ 1

ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ Guilford

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างทางสติปัญญาของ Guilford

(อ้างใน อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร, 2538, หน้า 37)

จากโครงสร้างของสมรรถภาพทางสมอง หรือทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา Guilford ได้แบ่งสมรรถภาพทางสมองออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1

เนื้อหา (Content) หมายถึง มิติด้านเนื้อหา ข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่เห็นสื่อในการคิดสมองรับ เข้าไปคิด แบ่งออกได้ 4 ลักษณะ คือ

1. รูปร่าง (Figural) หมายถึง ข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่เป็นนามธรรม หรือรูปที่แน่นอน ซึ่งบุคคล สามารถรับรู้และทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดได้ เช่น ภาพ เป็นต้น
2. สัญลักษณ์ (Symbolic) หมายถึง ข้อมูลอยู่ในรูปเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข ไนต์ดนตรี รวมทั้งสัญญาณต่าง ๆ ด้วย
3. ภาษา (Semantic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปของถ้อยคำ ที่มีความหมายต่าง ๆ กัน สามารถใช้ติดต่อสื่อสารได้ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน ชอบ โกรธ เสียใจ เป็นต้น
4. พฤติกรรม (Behavioral) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นการแสดงออก กิริยาอาการการกระทำที่ สามารถสังเกตเห็น รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เป็นต้น

มิติที่ 2

วิธีการคิด หมายถึง มิติที่แสดงถึงลักษณะ กระบวนการทำงานของสมอง แบ่งออกตาม ลำดับได้ 5 ลักษณะดังนี้

1. การรู้การเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถในการตีความของสมองเมื่อเห็น สิ่งเร้าแล้วเกิดการรับรู้ เข้าใจในสิ่งนั้นและบอกได้ว่าเป็นอะไร เช่น เมื่อเห็นของเด็กเล่น รูปร่างกลม ทำด้วยยางผิวเรียบก็บอกได้ว่าเป็นลูกบอล
2. การจำ (Memory) หมายถึง ความสามารถในการเก็บสะสมความรู้และข้อมูลต่าง ๆ ไว้ได้ และสามารถระลึกได้เมื่อต้องการ เช่น การจำสูตรคูณ การจำหมายเลขประจำตัว การชี้ตัวคนร้ายได้
3. การคิดแบบอนกนัยหรือความคิดกระจาย (Divergent Thinking) หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หลายรูปแบบ หลายแง่ หลายมุมแตกต่างกันไป เช่น หนังสือพิมพ์ใช้ทำอะไรได้บ้างให้บอกมาให้มากที่สุด ผู้ที่คิดได้มาก แปลก มีเหตุผลคือผู้ที่มีความคิดอนกนัย และ Guilford ได้อธิบายว่าความคิดอนกนัยก็ความคิดสร้างสรรค์ นั่นเอง
4. การคิดแบบเอกนัย หรือความคิดรวม (Convergent Thinking) เป็นความสามารถในการ คิดหาคำตอบที่ดีที่สุดจากข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่กำหนดและคำตอบที่ถูกต้องมีเพียงคำตอบเดียว
5. การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาตัดสิน หรือประเมิน คุณค่าสิ่งต่าง ๆ ได้ถูกต้องดีสมเหตุผลผล และเป็นไปตามเกณฑ์

มิตินี้ 3

ผลของการคิด หมายถึง มิตินี้ที่แสดงถึงผล (Product) ที่ได้จากการทำงานของสมอง เมื่อสมองได้รับข้อมูลจากมิตินี้ 1 และใช้ความสามารถในการตอบสนองต่อข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่ได้รับในมิตินี้ 2 แล้วผลที่จะได้จะออกมาเป็นมิตินี้ 3 หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างว่าผลของการคิดเกิดจากการทำงานของมิตินี้ 1 และมิตินี้ 2 นั้นเอง ซึ่งผลของการคิดแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ ดังนี้

1. หน่วย (Units เขียนย่อว่า U) หมายถึง สิ่งที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัวและแตกต่างไปจากสิ่งอื่น เช่น คน แมว กระดานดำ บ้าน เป็นต้น

2. จำพวก (Classes เขียนย่อว่า C) หมายถึง ประเภท หรือ จำพวก หรือ กลุ่มของหน่วยที่มีคุณสมบัติ หรือ ลักษณะร่วมกัน เช่น สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ได้แก่ คน สุนัข ช้าง หรือ ประเภทผลไม้ ได้แก่ เงาะ ลำไย ลิ้นจี่ เป็นต้น

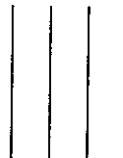
3. ความสัมพันธ์ (Relations เขียนย่อว่า R) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดของประเภทหรือหลายประเภทเข้าด้วยกันโดยอาศัยลักษณะบางประการเป็นเกณฑ์ ความสัมพันธ์นี้อาจจะอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วย จำพวกกับจำพวก หรือ ระบบกับระบบก็ได้ เช่น คนคู่กับบ้าน นกคู่กับรัง ปลาคู่กับน้ำ เสือคู่กับป่า เป็นต้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับที่อยู่อาศัย

4. ระบบ (Systems เขียนย่อว่า S) หมายถึง การเชื่อมโยงกลุ่มของสิ่งเร้าโดยอาศัยกฎเกณฑ์หรือระบบแบบแผน เช่น 1, 3, 5, 7, 9 เป็นระบบเลขคี่

5. การแปลงรูป (Transformations เขียนย่อว่า T) หมายถึงการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ดัดแปลง ดีความ ขยายความ ให้นิยามใหม่ หรือการจัดองค์ประกอบของสิ่งเร้าหรือข้อมูลออกมาในรูปแบบใหม่ เช่น การเปลี่ยนรูปสี่เหลี่ยมเป็นเส้นตรง ดังรูป

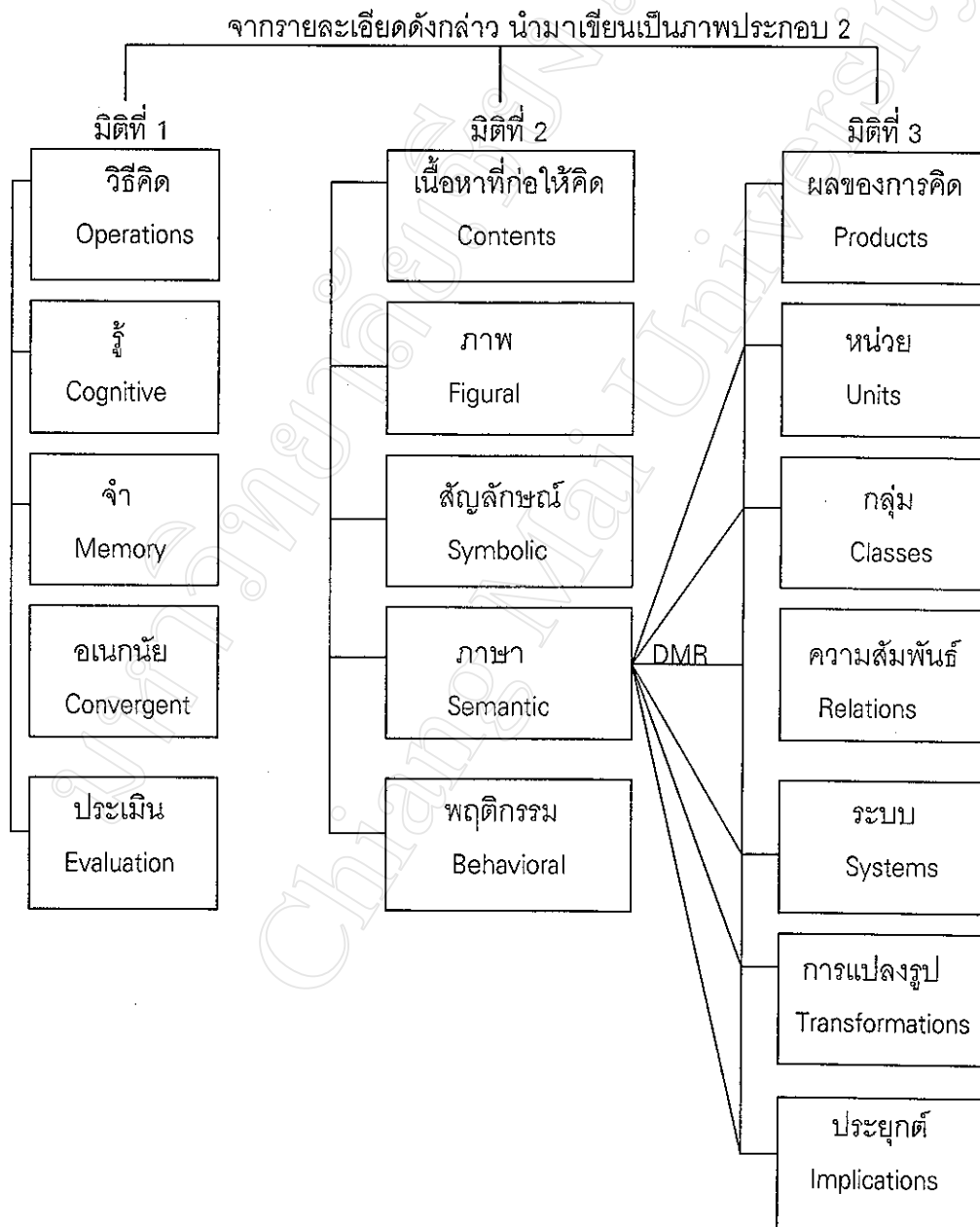

แปลงรูป

6. การประยุกต์ (Implications เขียนย่อว่า I) หมายถึง การคาดคะเนหรือทำนายจากข้อมูลสิ่งที่กำหนดให้ เช่น คาดว่าเป็นกระต่าย หรือความเข้าใจในการนำข้อมูลไปใช้ขยายความเพื่อการพยากรณ์หรือคาดคะเนข้อความในตรรกวิทยา ประเภท ถ้า..... แล้ว..... ก็เป็นพวกใช้คะเนโดยอาศัยเหตุและผล

พฤติกรรมที่เป็นความคิดสร้างสรรค์จะอยู่ในมิติด้านการปฏิบัติงาน ในขั้นที่เป็นการคิด
หลายทิศทางหรือการคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking)

ภาพประกอบ 2 สมรรถภาพทางสมองของมนุษย์

(อ้างใน อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร, 2538, หน้า 42)

วิธีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535, หน้า 16-17) ได้กล่าวถึงหลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในทางอ้อม ดังนี้

1. ยอมรับคุณค่าและความสามารถของบุคคลอย่างไม่มีเงื่อนไข
2. แสดงและเน้นให้เห็นว่าความคิดของเขามีคุณค่าและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์
3. ให้ความเข้าใจและเห็นใจในตัวบุคคลที่มีความแหวกแนวจากผู้อื่น
4. อย่าพยายามกำหนดแบบเพื่อให้ทุกคนมีความคิดและบุคลิกภาพเดียวกัน
5. อย่าสนับสนุนหรือให้รางวัลเฉพาะผลงานที่มีผู้ทดลองทำเป็นที่ยอมรับกันแล้ว ควรให้ผลงานแปลกใหม่มีโอกาสได้รับรางวัลและคำชมเชยบ้าง
6. ส่งเสริมให้ใช้จินตนาการของตนเอง โดยยกย่องชมเชยเมื่อมีจินตนาการแปลกใหม่และมีคุณค่า

7. กระตุ้นและส่งเสริมให้เรียนรู้ด้วยตนเอง
8. ส่งเสริมให้ถามและให้ความสนใจต่อคำถาม รวมทั้งชี้แนะแหล่งคำตอบ
9. ตั้งใจและเอาใจใส่ความคิดแปลก ๆ ของบุคคลด้วยใจเป็นกลาง
10. พึงระลึกว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จะต้องใช้เวลาและค่อยเป็นค่อยไป

บรรยากาศที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ควรเป็นบรรยากาศที่เต็มไปด้วยการยอมรับและการกระตุ้นให้แสดงออกความคิดเห็นอย่างอิสระจะช่วยให้ได้พบความคิดใหม่ ๆ และสามารถพัฒนาศักยภาพทางด้านความคิดสร้างสรรค์ให้เจริญก้าวหน้าตามขีดความสามารถของแต่ละบุคคล

ส่วนวิธีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนวของ Torrance (อ้างใน พิสมัย อำไพพันธุ์, 2535, หน้า 290) ได้เน้นหลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ได้แก่

1. ส่งเสริมให้เด็กถามและให้ความสนใจต่อคำถามแปลก ๆ ของเด็ก
2. ตั้งใจฟังและเอาใจใส่ต่อความคิดแปลก ๆ ของเด็กด้วยใจเป็นกลาง
3. กระตุ้นหรือรับต่อคำถามแปลก ๆ ของเด็กด้วยการตอบคำถามอย่างมีชีวิตชีวา
4. แสดงและเน้นให้เด็กเห็นว่าความคิดของเด็กนั้น มีคุณค่าและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์
5. กระตุ้นและเน้นให้เห็นว่าความคิดของเด็กนั้นมีคุณค่าและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

6. เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ค้นคว้าอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอโดยไม่ต้องใช้วิธีชู้ด้วยคะแนนหรือการสอบ เป็นต้น

7. ระวังว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กจะต้องใช้เวลาพัฒนาค่อยเป็นค่อยไป

8. ส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการของตนเอง และยกย่องชมเชยเมื่อเด็กมีจินตนาการแปลกและมีคุณค่า

ขณะที่ ยุพา นันทะไชย (อ้างใน นิติยา มะลิสวรรณ, 2536, หน้า 16-17) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ นอกจากจะเลือกใช้วิธีสอนตามความเหมาะสมกับเนื้อหาและลักษณะของวิชาแล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงและปฏิบัติในห้องเรียน ได้แก่

1. ควรสอนเพื่อมุ่งให้เกิดจินตนาการ ครูควรเตรียมเนื้อหา วิธีการ วัสดุอุปกรณ์ และคำถาม กระตุ้นให้นักเรียนเกิดจินตนาการและการใช้ความสามารถในเชิงสร้างสถานการณ์ของตนเอง

2. ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยการลงมือทำ

3. กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ด้วยบรรยากาศที่ปลอดภัย ผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียด และมีอารมณ์ขัน

ส่วน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535, หน้า 16-17) ได้กล่าวถึงหลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในทางอ้อม ดังนี้

1. ยอมรับคุณค่าและความสามารถของบุคคลอย่างไม่มีเงื่อนไข

2. แสดงและเน้นให้เห็นว่าความคิดของเขามีคุณค่าและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

3. ให้ความสนใจและเห็นใจในตัวบุคคลที่มีความแหวกแนวจากผู้อื่น

4. อย่าพยายามกำหนดแบบเพื่อให้ทุกคนมีความคิดและบุคลิกภาพเดียวกัน

5. อย่าสนับสนุนหรือให้รางวัลเฉพาะผลงานที่มีผู้ทดลองทำเป็นที่ยอมรับกันแล้ว ควรให้ผลงานแปลกใหม่มีโอกาสได้รับรางวัลและคำชมเชยบ้าง

6. ส่งเสริมให้ใช้จินตนาการของตนเอง โดยยกย่องชมเชยเมื่อมีจินตนาการแปลกใหม่และมีคุณค่า

7. กระตุ้นและส่งเสริมให้เรียนรู้ด้วยตนเอง

8. ส่งเสริมให้ถามและให้ความสนใจต่อคำถาม รวมทั้งชี้แนะแหล่งคำตอบ

9. ตั้งใจและเอาใจใส่ความคิดแปลก ๆ ของบุคคลด้วยใจเป็นกลาง

10. พึงระวังว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จะต้องใช้เวลาและค่อยเป็นค่อยไป

บรรยากาศที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ควรเป็นบรรยากาศที่เต็มไปด้วยการยอมรับ และการกระตุ้นให้แสดงออกความคิดเห็นอย่างอิสระจะช่วยให้ได้พบความคิดใหม่ ๆ และสามารถพัฒนาศักยภาพทางด้านความคิดสร้างสรรค์ให้เจริญก้าวหน้าตามขีดความสามารถของแต่ละบุคคล

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะนำมาดัดแปลงในการให้คะแนน การเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้มาจากเกณฑ์ของ Torrance (อ้างใน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2535, หน้า 51) โดยในแต่ละกิจกรรมตรวจให้คะแนน 3 ด้าน คือ ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม ดังนี้

1. ความคิดคล่อง ให้พิจารณาจากคำตอบที่เป็นไปตามเงื่อนไขของคำถาม โดยให้คะแนน คำตอบละ 1 คะแนน ตามปริมาณคำตอบที่ไม่ซ้ำกัน
2. ความคิดยืดหยุ่น ให้พิจารณาจากคำตอบที่ไม่อยู่ในทิศทางเดียวกัน หรือคำตอบที่อยู่ในประเภทที่แตกต่างกัน โดยให้คะแนนคำตอบเป็นกลุ่มหรือประเภทละ 1 คะแนน
3. ความคิดริเริ่ม ให้พิจารณาจากสัดส่วนของความถี่ของคำตอบของนักเรียนทั้งหมดตาม วิธีการของ Cropley คำตอบใดที่กลุ่มตัวอย่างตอบซ้ำกันมาก ๆ ก็ให้คะแนนน้อยหรือไม่ได้เลย ถ้าคำตอบยิ่งซ้ำกับคนอื่นน้อย หรือไม่ซ้ำกับคนอื่นเลยก็จะได้คะแนนมากขึ้น เกณฑ์การให้คะแนน ยึดหลักดังนี้

คำตอบซ้ำ	12% ขึ้นไป	ให้ 0 คะแนน
คำตอบซ้ำ	6 - 11% ขึ้นไป	ให้ 1 คะแนน
คำตอบซ้ำ	3 - 5% ขึ้นไป	ให้ 2 คะแนน
คำตอบซ้ำ	2% ขึ้นไป	ให้ 3 คะแนน
คำตอบซ้ำไม่เกิน	1% ขึ้นไป	ให้ 4 คะแนน

คะแนนความคิดสร้างสรรค์หาได้จากผลบวกของคะแนนความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม ในแต่ละกิจกรรมนำมารวมกัน เป็นผลบวกของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนในการวิจัยครั้งนี้จะนำมาตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์สำหรับแบบทดสอบความสามารถการเขียนสร้างสรรค์ ในหน่วยการสร้างคำและการสร้างประโยค

4. คะแนนความคิดละเอียดลออ ให้พิจารณาจากความสามารถในการนำคำมาเขียนเป็นเรื่องราวแปลกใหม่ น่าสนใจ และมีความยาวพอที่จะให้เรื่องได้ใจความสมบูรณ์ (นิจ จันทรมูล, 2535, หน้า 267) ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนในการวิจัยครั้งนี้จะตรวจให้คะแนนสำหรับแบบทดสอบความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ในหน่วย การเขียนข้อความและการเขียนความเรียง

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งจะให้เป็นแบบทดสอบความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หน่วย การเขียนข้อความ และการเขียนความเรียง โดยให้ผู้ตรวจ 3 คน อ่านการเขียนข้อความและการเขียนความเรียง และให้คะแนนตามอัตราส่วนดังนี้

1. คะแนนความคิดริเริ่ม (การแสดงออก)	5 ส่วน
2. คะแนนความคิดละเอียดลออ แบ่งออกเป็นส่วยย่อย ดังนี้	
การเชื่อมโยงความคิด	1 ส่วน
การเสนอเนื้อเรื่อง	1 ส่วน
การใช้ภาษา	1 ส่วน
เนื้อหาสาระ	2 ส่วน

รายละเอียดของการให้คะแนนความคิดละเอียดลออ

1. ความคิดริเริ่ม (การแสดงออก) หมายถึงการเสนอแนวคิดเห็นใหม่ ๆ หรือความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแนวของตนเอง แสดงความรู้สึกรักคิด ความเข้าใจอย่างเสรี
2. การเชื่อมโยงความคิด หมายถึง การจัดระเบียบความคิดให้เชื่อมโยงต่อเนื่องกันอย่างได้ใจความ และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
3. การเสนอเรื่อง หมายถึง การจัดลำดับขั้นตอน การเสนอเรื่องอย่างน่าสนใจและกำหนดเรื่องที่สอดคล้องกันกับการเสนอเนื้อเรื่อง
4. การใช้ภาษา หมายถึง การใช้สำนวนภาษาที่ให้ความชัดเจนแจ่มแจ้งถูกต้องตามกาลเทศะ เหตุการณ์ในเนื้อเรื่องได้ใจความตรงกับความต้องการจะพูด สำนวนโวหารสุภาพ
5. เนื้อหาสาระ หมายถึง การเสนอข้อเท็จจริง ความรู้ทั่ว ๆ ไป ที่เป็นไปตามเนื้อความจริง และมีเหตุผลสมกับภาพ ได้ใจความมีความยาวของเนื้อเรื่อง พอสมควรกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้มีรายละเอียดพอสมควรแก่ความเข้าใจ

การกำหนดเกณฑ์เพื่อเป็นแบบในการให้คะแนนดังนี้

ความคิดริเริ่ม (5)		การเชื่อมโยงความคิด (1) การเสนอเนื้อเรื่อง (1) การใช้ภาษา (1)		เนื้อหาสาระ (2)	
ดีมาก	มีค่าเท่ากับ 5	ดีมาก	มีค่าเท่ากับ 1	ดีมาก	มีค่าเท่ากับ 2
ดี	มีค่าเท่ากับ 4	ดี	มีค่าเท่ากับ 0.8	ดี	มีค่าเท่ากับ 1.6
พอใช้	มีค่าเท่ากับ 3	พอใช้	มีค่าเท่ากับ 0.6	พอใช้	มีค่าเท่ากับ 1.2
เกือบใช้ได้	มีค่าเท่ากับ 2	เกือบใช้ได้	มีค่าเท่ากับ 0.4	เกือบใช้ได้	มีค่าเท่ากับ 0.8
ต้องแก้ไข	มีค่าเท่ากับ 1	ต้องแก้ไข	มีค่าเท่ากับ 0.2	ต้องแก้ไข	มีค่าเท่ากับ 0.4

ตารางการตรวจให้คะแนนการเขียนข้อความและการเขียนความเรียง

ชื่อ -สกุล	ความคิดริเริ่ม (การแสดงออก) (5)	ความคิดละเอียดลออ				รวม คะแนน (10)
		การเชื่อมโยงความคิด (1)	การเสนอ เนื้อเรื่อง (1)	การใช้ ภาษา (1)	เนื้อหา สาระ (2)	

การคิดคะแนน

ในการคิดคะแนนที่จะนำมากรอกลงในช่องนั้น จะต้องนำค่าที่ได้ในแต่ละส่วนมาบวกกัน แล้วคูณด้วยจำนวนส่วนคือ 10 จึงจะเป็นคะแนนจริงของส่วนนั้น ๆ หลังจากนั้นนำคะแนนของนักเรียนแต่ละคนที่ได้จากผู้ตรวจทั้งหมดรวมกัน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยจึงจะเป็นคะแนนของนักเรียนคนนั้น ๆ (กิงดาว พุทธพันธ์, 2534, หน้า 85-85; นิจ จันทรมล, 2535, หน้า 267-268; สุทิตา อุทัยคุปต์ 2542, หน้า 78-79)

สื่อประสม

ความหมายและประเภทของสื่อประสม

ความหมายของสื่อประสม

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526, หน้า 14) กล่าวว่า สื่อประสม หมายถึง การนำเอาสื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเครื่องมือ วัสดุและวิธีการมาใช้ร่วมกันอย่างสัมพันธ์กัน ในลักษณะที่สื่อแต่ละชนิดส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

ยุพิน พิพิธกุล (2523, หน้า 298) กล่าวถึง สื่อประสมว่า เป็นการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ และสื่อนี้จะเป็นการส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ตามที่ต้องการ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523, หน้า 115) ได้ให้ความหมายว่าสื่อประสมเป็นการนำสื่อการสอนหลายอย่างมาสัมพันธ์กันเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาสาระในลักษณะที่สื่อแต่ละชิ้นส่งเสริมสนับสนุนกันและกัน

จริยา เหนียนเฉลย (2535, หน้า 117) กล่าวถึง สื่อประสมว่า เป็นการนำเอาสื่อการสอนหลายอย่างมากกว่า 2 ชนิดขึ้นไปมาสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องในเวลาเดียวกัน และมีคุณค่าที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อหาความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหาและอีกชนิดอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง การใช้สื่อประสมจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากประสาทสัมผัสที่ผสมผสานกัน ได้ค้นพบวิธีการที่จะเรียนในสิ่งที่ต้องการได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น

สุแพรวพรรณ ตันติพลามล (2527, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของสื่อประสมไว้ว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนเพียงชนิดใดชนิดหนึ่งไม่อาจทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเอาสื่อหลาย ๆ ชนิดมาใช้ร่วมกันอย่างมีระบบ มีความสัมพันธ์และส่งเสริมซึ่งกันและกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการเรียนรู้ เมื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้จากสื่อแต่ละชนิดรวมกันโดยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งเรียกว่า สื่อประสม (Multimedia)

กรองกาญจน์ อรุณรัตน์ (2536, หน้า 346) ได้กล่าวว่า สื่อประสมเป็นการนำสื่อการสอนตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไปมาใช้ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ และช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้ผลดี และมีประสิทธิภาพ

กิดานันท์ มลิทอง (2540, หน้า 256) ได้ให้ความหมายของ สื่อประสมเป็นการนำสื่อหลายประเภทมาใช้ร่วมกันทั้งวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการเรียนการสอน โดยการใช้สื่อแต่ละอย่างตามลำดับขั้นตอน

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาหลายท่านสรุปได้ว่า สื่อประสม หมายถึง การนำสื่อการเรียนการสอนตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป มาใช้ร่วมกันอย่างสัมพันธ์และมีระบบโดยจะส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์ขึ้น

ประเภทของสื่อประสม

นักวิชาการและนักเทคโนโลยีได้แบ่งประเภทของสื่อประสมที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายรูปแบบ โดยการศึกษาจะเลือกรูปแบบสื่อประสมใดมาใช้ในการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงลักษณะและจุดมุ่งหมายของการใช้ ปัจจุบันได้มีผู้นำสื่อประสมมาใช้ในรูปแบบต่าง ๆ กัน จึงทำให้นักเทคโนโลยีได้แบ่งประเภทของสื่อประสม ดังนี้

กิดานันท์ มลิทอง (2540, หน้า 256-257) ได้กล่าวว่า ในส่วนของนักเทคโนโลยีได้แบ่งสื่อประสมออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. สื่อประสม (Multimedia 1) เป็นสื่อประสมที่ใช้โดยการนำสื่อหลายประเภทมาใช้ร่วมกันในการเรียนการสอน เช่น นวัตกรรมวีดิทัศน์ มาสอนประกอบการบรรยายของผู้สอน โดยมีสื่อสิ่งพิมพ์ประกอบ การใช้สื่อประสมนี้ ผู้เรียนและสื่อจะไม่มีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกัน

2. สื่อประสม (Multimedia 2) เป็นสื่อประสมที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐานในการเสนอสารสนเทศหรือการผลิตเพื่อเสนอข้อมูลประเภทต่าง ๆ เช่น ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ตัวอักษร และเสียงในลักษณะสื่อหลายมิติ โดยที่ผู้ใช้มีการโต้ตอบกับสื่อโดยตรง การใช้คอมพิวเตอร์ในสื่อประสมชนิดนี้ใช้ได้ 2 ลักษณะ คือ

2.1 การใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐานในการเสนอสารสนเทศโดยการควบคุมอุปกรณ์ร่วมต่าง ๆ ในการทำงาน ได้แก่ การเสนอในรูปแบบของแผ่นวีดิทัศน์เชิงโต้ตอบ (Interactive Video) การใช้ในลักษณะนี้ คอมพิวเตอร์จะเป็นตัวกลางในการควบคุมการทำงานของเครื่องเล่นแผ่นวีดิทัศน์และเครื่องเล่นซีดีรอม (CD-ROM) ให้เสนอภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวตามเนื้อหาบทเรียนที่เป็นตัวอักษรที่ปรากฏอยู่บนจอภาพคอมพิวเตอร์

2.2 การใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐานในการผลิตเพิ่มสื่อประสม โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ เช่น ToolBook และ Author Ware โปรแกรมสำเร็จรูปเหล่านี้ จะช่วยในการผลิตเพิ่มบทเรียน ผีกรอบม หรือการเสนองาน ในลักษณะสื่อหลายมิติ โดยในแต่ละเพิ่มจะมีเนื้อหาในลักษณะของตัวอักษร ภาพกราฟิก ภาพกราฟิกเคลื่อนไหว ภาพเคลื่อนไหวแบบวิดีโอทัศน์และเสียง รวมอยู่ในเพิ่มเดียวกัน

ในขณะที่ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523, หน้า 115-116) ได้จำแนกประเภทของสื่อประสมตามจุดมุ่งหมายและลักษณะการใช้ คือ

1. จำแนกตามจุดมุ่งหมาย แบ่งเป็น 2 ประเภท

1.1 ใช้เพื่อจุดมุ่งหมายหลายอย่าง สื่อประสมประเภทนี้มักอยู่ในรูปของสื่อหลายชิ้นมาอยู่รวมกัน แล้วใช้สอนได้หลายเรื่อง เรียกว่า “ชุดอุปกรณ์” หรือ “Kit”

1.2 ใช้เพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่าง สื่อประสมประเภทนี้มักจัดอยู่ในรูปสื่อหลายชนิดมารวมกันแต่สอนได้เพียงเรื่องเดียวเรียกว่า “ชุดการสอน” หรือ “Package”

2. จำแนกตามลักษณะของสื่อและลักษณะการใช้ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

2.1 การสอนโดยใช้สื่อประสม เป็นการสอนที่ใช้สื่อหลายอย่างทั้งสื่อที่เป็นวัสดุอุปกรณ์และวิธีการ

2.2 การเสนอสื่อประสม หรือ “Multi-Media Presentation” เป็นการเสนอสื่อประเภทฉาย เช่น สไลด์ ภาพยนตร์ ควบคู่กับสื่อเสียง เช่น แผ่นเสียงหรือเทปบันทึกเสียง โดยฉายบนจอตั้งแต่ 2 จอขึ้นไป

นอกจากนี้อาจมีการจำแนกสื่อประสม ออกเป็น

1. สื่อเบา ได้แก่ สื่อประสมที่ไม่ต้องใช้เครื่องมืออุปกรณ์ เช่น ชุดสอนทางไกล บทเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น

2. สื่อหนัก ได้แก่ สื่อประสมที่ต้องใช้กับเครื่องฉายและเครื่องเสียง เป็นต้น

ขณะเดียวกัน ประหยัด จิระวรพงศ์ (ม.ป.ป., 2521, หน้า 236) ได้แบ่งประเภทของสื่อประสมไว้ดังนี้

1. สื่อประสมแบบชุดอุปกรณ์ (Multi-Media Kits or Multi-Media Packages) ได้แก่ การรวบรวมวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ประกอบการสอนและกิจกรรมอย่างหนึ่งได้แก่ หนังสือ จุลสาร แบบทดสอบด้วยตนเอง เทปเสียง เป็นต้น ซึ่งจัดเป็นชุดเตรียมไว้ล่วงหน้า

2. สื่อประสมแบบเสนอเสนอ (Multi-Media Presentations) ได้แก่ การนำสื่อหลาย ๆ อย่าง มาเสนอพร้อม ๆ กัน เช่น สไลด์ ภาพยนตร์ ควบคู่กับการเปิดเพลงเสียง

ส่วน วาสนา ขาวหา (2533, หน้า 14) ได้กล่าวถึงประเภทสื่อประสมที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ชุดการสอน (Package) เพื่อใช้ในการเรียนการสอนเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียว
2. ชุดอุปกรณ์หรือชุดเครื่องมือ (Kit) เพื่อใช้ในการเรียนการสอนได้หลายเรื่อง

จันทร์ฉาย เติมียาคาร (2533, หน้า 114) ได้แบ่งประเภทของสื่อประสมนี้ โดยมีการจำแนก สื่อประสมออกเป็น 2 ประเภทด้วยกันคือ

1. ชุดการเรียน สำหรับผู้เรียนได้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองตามเอกัตภาพ ทั้งนี้เพื่อฝึกการตัดสินใจ ฝึกการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

2. ชุดการสอน สำหรับผู้สอนได้ใช้สื่อเพื่อการถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่สลับซับซ้อน ที่ผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้ดี ทั้งนี้เพื่อที่จะสร้างความสนใจ

จากการแบ่งประเภทของสื่อประสมที่นักวิชาการได้กล่าวมานั้น นำไปสู่ขั้นตอนการผลิตที่จะนำไปใช้ในการสอน ขั้นตอนการผลิตและการสอนโดยใช้สื่อประสมกับนักเรียนดังนี้

ขั้นตอนการผลิตสื่อประสมและกระบวนการการสอนโดยใช้สื่อประสม

ขั้นตอนการผลิตสื่อประสม

บริกส์ และคณะ (อ้างใน ศรีวิไล ดอกจันทร์ และคณะ, 2524, หน้า 17) ได้เสนอแนะ ขั้นตอนการผลิตสื่อประสม ซึ่งมีขั้นตอนการออกแบบดังนี้

1. พัฒนาระบบการที่นักวิชาการคิดค้นไว้แล้ว เช่น ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อต่าง ๆ สอนเนื้อหาหนึ่ง ๆ ด้วยจุดประสงค์และสถานการณ์อย่างนั้น ๆ

2. จับคู่สื่อการสอนที่เข้ากันได้ดี สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะสอนและจุดประสงค์ของบทเรียน โดยคำนึงถึงสภาพการณ์ของห้องเรียนและผู้เรียนว่า เป็นกลุ่มหรือรายบุคคล

3. เน้นการเรียนตามเอกัตภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเลือกสื่อ

4. วางแผนในการใช้และการผลิต ให้นักผลิตและผู้ใช้มีความรู้ให้สามารถผลิตและใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ผลิตและทดลองสื่อนั้น ในสถานการณ์ที่คล้ายกับสถานการณ์ที่จะไปใช้จริง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงสื่อ

ในขณะที่ นิสิตปริญญาโท คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อ้างใน ประหยัด จิระวรพงศ์, ม.ป.ป., หน้า 236) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นตอนการออกแบบสื่อประสมไว้ดังนี้

1. เลือกและกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอน โดยเน้นพฤติกรรมของผู้เรียนที่ต้องการจะเกิดขึ้น
2. เลือกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์นั้น ๆ เช่น ความรู้ ความคิด เจตคติ การปฏิบัติ เป็นต้น
3. เลือกสื่อแต่ละอย่างที่มีคุณค่ากับการเรียนรู้ตามแบบที่เลือกไว้ นั้น ที่สามารถสร้างความสนใจและจูงใจให้เกิดความตั้งใจที่จะเรียน
4. พยายามจัดลำดับเนื้อหาจุดประสงค์และกิจกรรมให้เชื่อมโยงกัน
5. ตรวจสอบและทบทวนสื่อทั้งหลายที่จะนำมาประกอบการสอน ทั้งนี้เพราะสื่อบางชนิดอาจไม่มีคู่มือแนะนำประกอบ จะทำให้เกิดปัญหาการเลือกและการใช้สำหรับครูก็ได้
6. นำแผนการสอนและรายการอย่างย่อ ๆ ในการใช้สื่อประสมประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน แล้วปรึกษากับผู้ชำนาญการเพื่อเตรียมการและปรับปรุงเกี่ยวกับการเขียนบท (Script) และด้านเทคนิค

กระบวนการเรียนการสอนโดยใช้สื่อประสม

ยุพิน พิพิธกุล (2523, หน้า 295) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้สื่อประสมไว้ดังนี้

1. ตรวจสอบดูความสามารถของนักเรียนเสียก่อน โดยให้นักเรียนทำการทดสอบก่อนเรียน ทั้งนี้เพื่อตรวจดูพื้นฐานความรู้ของนักเรียน
2. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมว่าต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อะไร
3. เลือกเนื้อหาให้เหมาะสม และสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้
4. การเลือกใช้สื่อประสม จะตั้งเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหา วิธีสอน ตลอดจนกลวิธี และเทคนิคการสอน

5. เมื่อสอนจบแล้วจะต้องมีการประเมินการใช้สื่อประสมด้วยว่า ทำให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

ในขณะที่ Reid (อ้างใน ศิริวรรณ ดำรงโบราณ, 2537, หน้า 25) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้สื่อประสมไว้ดังนี้

1. ต้องแน่ใจว่า ผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้สื่อประสม มีความสนใจ
 2. วิเคราะห์ความต้องการและบทบาทของผู้เรียน
 3. กำหนดเนื้อหาที่จะสอนทักษะพร้อม ๆ กัน ในขณะที่วางแผนและเขียนวัตถุประสงค์เฉพาะที่ครอบคลุมเนื้อหา
 4. วางวัตถุประสงค์เฉพาะก่อนที่จะสอน วัตถุประสงค์นี้จะทำให้ผู้เรียนและผู้สอนทราบล่วงหน้าว่า ผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรมใดบ้างเมื่อการสอนสิ้นสุดลง
 5. เลือกประสบการณ์ที่เหมาะสม ประสบการณ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด ความเข้าใจ และมองเห็นได้
 6. การเลือกสื่อการเรียนการสอน กลวิธีนี้จะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพ
 7. มีการวัดผล เพื่อวัดว่าพฤติกรรมที่คาดหวังเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนหรือไม่
 8. ประเมินผล โดยการทบทวนวิธีการทั้งหมดตั้งแต่ต้นเพื่อหาข้อบกพร่อง
- กระบวนการเรียนการสอนโดยใช้สื่อประสม เมื่อมีการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ ช่วยทำให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนสูงขึ้น และทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จ

ประโยชน์ของสื่อประสม

การนำสื่อประสมไปใช้ในการเรียนการสอนมีประโยชน์หลายอย่าง ดังที่ กิดานันท์ มลิทอง (2540, หน้า 262) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของสื่อประสมที่จะนำไปใช้ในการศึกษามีดังนี้

1. ดึงดูดความสนใจ บทเรียนสื่อประสมที่ประกอบด้วยภาพกราฟฟิก ภาพเคลื่อนไหวแบบวิดิทัศน์ และเสียง นอกเหนือไปจากเนื้อหาตัวอักษร จะดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และช่วยในการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

2. ให้สารสนเทศหลากหลาย ด้วยการใช้ ซีดี-รอม ในการให้ข้อมูลและสารสนเทศในปริมาณที่มากมายและหลากหลายรูปแบบเกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียนที่สอน

3. ทดสอบความเข้าใจ ผู้เรียนบางคนอาจจะไม่กล้าถามข้อสงสัย หรือตอบคำถามในห้องเรียน การใช้สื่อประสมจะช่วยแก้ปัญหาในสิ่งนี้ได้โดยการใช้ในลักษณะการศึกษารายบุคคล

4. สนับสนุนความคิดรวบยอด สื่อประสมสามารถแสดงสารสนเทศเพื่อสนับสนุนความคิดรวบยอดของผู้เรียน โดยการนำเสนอสิ่งที่ให้ตรวจสอบย้อนหลังและแก้ไขจุดอ่อนในการเรียน

ขณะเดียวกัน ยุพิน พิพิธกุล (2523, หน้า 295) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของสื่อประสมดังนี้

1. ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ ไม่เบื่อหน่าย เพราะมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งเร้า อยู่ตลอดเวลา
2. ทำให้นักเรียนได้รับความรู้กว้างขวางและเข้าใจบทเรียนดียิ่งขึ้น
3. เป็นการประหยัดเวลา ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ได้รวดเร็ว เพราะได้เรียนจากสื่อการเรียนการสอน ที่แตกต่างกันหลาย ๆ อย่าง

แต่อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าสื่อประสมจะมีประโยชน์ในการเรียนการสอน แต่ ประหยัด จิระวรพงศ์ (ม.ป.ป., หน้า 238) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของสื่อประสมที่จะส่งผลสำหรับการนำสื่อประสมไปใช้ดังนี้

1. สื่อประสมที่ดีนั้นบูรณาการได้มากกว่าสื่อเฉพาะอย่าง
2. สื่อประสมสำหรับการเรียนการสอน บางอย่างต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกมากทั้งในด้านห้องเรียนและเครื่องมือเครื่องใช้
3. ใช้งบประมาณและเวลามากในการเตรียมการเพื่อการผลิตหรือจัดทำ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

ประทุมพร ศุกรเจริญ (2520) ได้สร้างแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า หลังการใช้แบบฝึกที่สร้างขึ้น คะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาตามทฤษฎีของ Guilford สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาก่อนการใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ผลทาน ศรีณรงค์ (2528) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้ดนตรีเป็นสื่อกับวิธีสอนธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่าคะแนนการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังการทดลองของนักเรียน

กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อมีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนโดยใช้วิธีสอนธรรมดา

กิงดาว พุทธพันธ์ (2534) ได้ศึกษาเรื่องกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชาวเขา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยกิจกรรมฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสูงขึ้นที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ .01 และพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการแต่งประโยคสูงขึ้น

นิจ จันทรมล (2535) ได้ศึกษาเรื่องการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังสอนสูงกว่าคะแนนรวมเฉลี่ยก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิจิตรา ฐะคำ (2537) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่โดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้น สามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดในด้านคิดคล่อง คิดยืดหยุ่น คิดริเริ่ม และคิดละเอียดลออได้ และพบว่าผลสัมฤทธิ์การเขียนเรียงความจากเรื่องและจากภาพของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมปอง อินทร์งาม (2538) ได้ศึกษาเรื่องการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนบทร้อยกรองสี่คำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางการเขียนบทร้อยกรองสี่คำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนจากแบบฝึกทักษะการเขียนบทร้อยกรองสี่คำเชิงสร้างสรรค์ มีพัฒนาทักษะทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิดสร้างสรรค์ทางภาษามากขึ้นกว่าเดิม และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนด้านความรู้ ความเข้าใจ และ ความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนบทร้อยกรองสี่คำสูงขึ้นระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกในขณะที่เรียนด้วยแบบฝึก พบว่า นักเรียนมีความสนใจในแบบฝึกที่มีภาพประกอบ มีความตั้งใจที่จะทำแบบฝึกและมีความกล้าถามครู รู้จักช่วยเหลือกันในการทำแบบฝึก มีความสนใจใคร่รู้ในผลงานของตนเองที่ทำเสร็จ

กัลยา ไตรศรีศิลป์ (2542) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ในระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ได้แผนการสอนที่ใช้กิจกรรมการเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ในระดับมัธยมศึกษาได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน และนอกจากนี้ผู้เรียนยังมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นหลังได้รับสอนโดยใช้กิจกรรมการเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ในระดับมัธยมศึกษา

สุทิศา อุทัยคุปต์ (2542) ได้ศึกษาเรื่องผลของการใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อการสอน มีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนและหลังการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยที่ได้รับจากการทดสอบก่อนการสอน แสดงว่า นักเรียนมีความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้น

พิมพ์ประไพ ธวัชวงศ์ (2542) ได้ศึกษาการใช้นิทานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า แผนการสอนการใช้นิทานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทำให้นักเรียนแสดงออกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบนิทานได้ และความก้าวหน้าทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อประสม

อรุณ สมชัย (2522) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่สอนด้วยบทเรียนที่ใช้สื่อประสมกับการสอนปกติ และศึกษาทัศนคติต่อบทเรียนที่ใช้สื่อประสม ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนที่ใช้สื่อประสมสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและนักเรียนในกลุ่มทดลองมีทัศนคติเชิงนิมมาน (Positive) ต่อบทเรียนที่ใช้สื่อประสม

ศิริวิไล ดอกจันทร์ และคณะ (2524) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแบบทักษะสัมพันธ์ โดยใช้ชุดการสอนสื่อประสมกับการสอนรายวิชา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรายวิชา ท.102 ของกลุ่มทดลองสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของกลุ่มควบคุมที่ระดับนัยสำคัญ .05

ชัตติยะ ไวยกุล (2529) ได้ทำการศึกษาการสร้างสื่อประสมเพื่อสอนเสริมการอ่านทำนองเสนาะของ “โคลงสี่สุภาพ” วิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทุกคนทำคะแนนการอ่านทำนองเสนาะหลังการใช้สื่อประสมได้ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ 60% ทุกคน แสดงว่าสื่อประสมทำงานได้ดี และนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อสื่อประสมวิชาภาษาไทย

ลัดดา ศรีทอง (2534) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง บทประยุกต์ โดยการสอนด้วยบทเรียนที่ใช้สื่อประสมกับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนที่ใช้สื่อประสมสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พริ้งเพรา ไชยขาววงษ์ (2535) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาชุดสื่อประสมเพื่อฝึกทักษะฟัง-พูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ชุดสื่อประสมประกอบการพัฒนาทักษะการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.00/83.35 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อชุดสื่อประสมส่วนใหญ่มีความเห็นว่า มีความเหมาะสมทั้งในด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผล ตลอดจนถึงแผนการสอนโดยส่วนรวมและความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดสื่อประสม ส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยกับการใช้ชุดสื่อประสมว่าทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วและมีโอกาสฝึกทักษะฟัง-พูด ภาษาอังกฤษมากขึ้น

ศรีวรรณ ดำรงโกวรรณ (2537) ได้ทำการศึกษาผลการใช้สื่อประสมในการสอนซ่อมเสริมวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้สื่อประสม ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการเรียนซ่อมเสริมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความคิดเห็นในเชิงพอใจเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริมโดยใช้สื่อประสม

พิชัย วัฒนศิริ (2541) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่เรียนโดยใช้สื่อประสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยหลักการเรียนแบบรอบรู้โดยใช้สื่อประสมในการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยนักเรียนสามารถผ่านเกณฑ์รอบรู้ตามจุดประสงค์โดยเฉลี่ยร้อยละ 90.16

ชวลิต มินพิมาย (2541) ได้ทำการศึกษาการใช้ชุดการสอนสื่อประสมวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วัดดูประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดการสอนสื่อประสมที่ใช้วิธีการเรียนแบบรอบรู้ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถเรียนจนกระทั่งรอบรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหัวข้อวัดดูประสงค์กำหนดไว้เฉลี่ยร้อยละ 91.56

โสภา กรวรรณ (2541) ได้ศึกษาการใช้ชุดสื่อประสมสำหรับผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุทุกคนมีพฤติกรรมการแสดงออกถึงความกระตือรือร้น และสนใจกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดเวลา ตลอดจนให้ความร่วมมือ ในการปฏิบัติกิจกรรมทุกอย่างที่มีอยู่ในชุดสื่อประสม และความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อการใช้ชุดสื่อประสม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การเรียนโดยใช้ชุดสื่อประสมนี้น่าสนใจ สนุกสนานกับการเรียน และมีความคิดว่าสื่อต่าง ๆ เช่น รูปภาพ วีดิโอเทป และการสาธิตช่วยให้เข้าใจเนื้อหาและการปฏิบัติได้ดีขึ้น

ศรัทย์ สุขยศศรี (2542) ได้ศึกษาการใช้สื่อประสมเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแผนการสอนที่ใช้สื่อประสมได้ แผนการสอนทั้งหมด 6 แผน จำนวนทั้งหมด 18 คาบ ผลสัมฤทธิ์ทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ใช้สื่อประสมประกอบแผนการสอนโดยเน้นการฝึกทักษะการฟังภาษาอังกฤษก่อนใช้สื่อและหลังการใช้สื่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01